

141

Colecția **POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE**

F. SAFRONOV

ÎNTÎLNIREA DIN ADÂNCURI

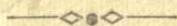
EDITATA
DE REVISTA

**ȘTIINȚA
TEHNICĂ**

F. SAFRONOV

ÎNTÎLNIREA DIN ADÎNCURI

A. DNEPROV

CIOCANUL ELECTRONIC

V. JURAVLIOVA

LEONARDO

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

Anul VI — Nr. 141

Dragi cititori,

*Vă rugăm să ne scrieți impresiile și observațiile dv. critice
cu privire la aceste povestiri și la prezentarea lor grafică.*

*Adresa noastră este: Colecția „Povestiri științifico-fantas-
tice” a revistei „Știință și tehnică”, Casa Științei, Piața
Științei nr. 1, raionul I. V. Stalin, București.*

Coperta — desen: D. IONESCU

ÎNTÎLNIREA DIN ADÎNCURI

Era o dimineață splendidă. Nu adia nici cea mai ușoară briză. Marea era strălucitoare, de un albastru străveziu. De după munți se arăta soarele, poleind cu aur contururile norilor.

O barcă plutea pe unda liniștită, aproape fără să facă zgomot, scirțind doar alene din furcile vislelor. În ea erau trei oameni: profesorul ihtiolog Poleakov, contabilul Nikodimov și inginerul Berdanov. Toți trei se cunoscuseră aici, în orașelul de pe malul Mării Negre, unde se pasionaseră după inotul submarin și acum își petreceau tot timpul împreună. Inotul submarin și vânătoarea de pești îi apropiaseră, în ciuda deosebirii dintre profesiunile lor.

Cînd barca se îndepărtă de țărm, lăsînd în urmă pe înotătorii ce se aventuraseră singuri în larg, Berdanov își îmbracă masca. Încălță apoi înotătoarele de cauciuc verde, luă arma și, străduindu-se să nu facă zgomot, plonjă în apă. De îndată se văzu clar că este un înotător excelent. Prietenii îl zăreau prin apa transparentă cit de sigur se aventura în adînc. Iată, a observat o pradă și s-a făcut nevăzut. După cîteva secunde doar, Berdanov apărui la suprafață, ținînd în mină un chefal ucis. Aruncă peștele peste bord și, intrînd în barcă, își scoase masca:

— Un banc mare de chefal. Se îndreptă într-acolo și arată cu mîna spre largul mării. Hai să-i ajungem!

Apucară vislele. Undeva, departe, din cer, se auzi un sunet caracteristic avioanelor cu reacție. Toți trei, ca la comandă, priviră în sus, dar nu văzură nimic.

— Unde-i? se miră Berdanov, intrigat de șuieratul tot mai puternic al motoarelor cu reacție.

— Il văd! se bucură Nikodimov, arătînd cu mîna spre cer. Uitați-vă acolo, mai la stînga!

Intr-adevăr, pe cer se arată un mic punct argintiu. Incelul cu încetul se mărea. Curînd, în locul punctului argintiu, se putea distinge silueta unui avion. Cobora repede și se vedea clar că este un aparat uriaș, de o formă stranie, cu niște aripi lungi, triunghiulare. Avionul cădea cu coada înainte. Din motoarele dispuse pe fuselaj izbucneau din cînd în cînd vîrtejuri de fum. Se auziră cîteva pocniri scurte.

— Un accident! exclamă Nikodimov, sărind în picioare. Din pricina izbiturii bruște, barca se clătină. Vine drept spre noi!

Impresia aceasta se dovedea a fi înșelătoare. După câteva secunde, toți trei își dădură seama că avionul cade în mare, destul de departe de mal. El se apropiase de suprafața apei și pentru o clipă parcă înțepeni în văzduh. Probabil că echipajul încerca să scoată tot ce se putea din motoare, ca să se preintîmpine catastrofa. Motoarele însă mugeau, iar șuvoiul de gaze ce ieșea cu putere din eșapament lăcea să spumegă oglinda netedă a mării. Apa țîșnea în sus și se împrăstia în toate părțile, ca o fîntină arteziană, pîrînd că fierbe în jurul gigantului aerian. Acum, la suprafață, nu se mai vedea decît jumătate din uriașul său fuzelaj.

Pe neașteptate, o sirenă din avion începu să urla. În aceeași clipă, motoarele își încetară activitatea și aeronava dispăru în adînc. Crestele înalte și spumoase ale valurilor acoperiră totul și marea înghiți nava zburătoare. La suprafață rămase doar un uriaș cerc de spumă albă, ce acoperea ca un giulgiu locul catastrofei.

— Mai repede, într-acolo! spuse grăbit Poleakov. Trebuie salvat echipajul. Poate vor reuși să părăsească bordul!

Barca se repezi cu viteză înainte. Pe cei trei prieteni îi despărtea de locul pierii avionului o distanță de cîteva kilometri. Stînd la cîrmă, Poleakov privea atent în zare, străduindu-se să observe pe aceia care s-ar fi salvat. În zadar! Numai de cîteva ori se iviră la suprafață bulboane de aer ce făceau ca marea să spumegă din nou. Se părea că apa pătrundea în interiorul avionului.

— Straniu. Foarte straniu..., mormăi Poleakov.

— Ce anume? întrebă Berdanov.

— M-a uimit aspectul neobișnuit al avionului scufundat. O aripă triunghiulară ce ajungea pînă la coadă... Dimensiuni nemaivăzute... Motoare de o forță uriașă, ce-l mențineau vertical peste apă... O amerizare stranie, cu coada înainte...

— Amerizare? întrebă Nikodimov. Doar a căzut, nu a amerizat.

— Poate că da, dar poate că nu. Dacă aș fi un om cu fantezie, aș presupune că nu era un avion...

— Dar ce era?

— Semăna mai mult cu un rachetoplan cosmic. Și a fost construit, cred, nu la noi, pe Pămînt, ci pe o altă planetă. Poate chiar pe Marte...

Abla după 40 de minute barca ajunsese în regiunea unde căzuse avionul. Toți se aplecară peste bord, privind atent în apă. Motoarele avionului ridicaseră acolo nori de nămol, de nisip și bucăți de plante submarine. Pe alocuri, la suprafață, se clătinau meduze albastre-străvezii și pești buimăciți.

— Nu se observă nimic, spuse dezamăgit Berdanov privind în lăuri. Nici avionul, nici oamenii.

— Trebuie să ne cufundăm, răspunse Poleakov. Poate zărim ceva în adînc.

Își îmbracă în grabă masca, luă arma și plonjă. Departe, prin stratul de apă tulbure, străluceau stîncile întunecoase de pe fundul

mării. Deasupra, destul de aproape, se profilau carena roșie a bărcii și o parte din vislă. Suprafața apei părea o oglindă de argint care reflecta obiectele scufundate.

Poleakov văzu deodată, chiar în fața lui, un chefal uriaș. Peștele nu părea să miște din aripioare, totuși înainta destul de repede, schimbându-și din cînd în cînd direcția. Pe neașteptate, chefalul se aruncă mai înfilă la dreapta, apoi la stînga și dispăru în adînc. După el, în mare viteză, înota un corp uriaș, negru, lung de vreo patru metri. Poleakov reuși să observe pe spinarea acestui gigant, care trecu pe lingă el ca o săgeată, o aripioară verticală.

„Un rechin!” — îi fulgeră prin minte. Animalul de pradă se năpusti după chefal și-l ajunse. Poleakov văzu cum se căscă și se închise botul imens. Totul se petrecu în cîteva fracțiuni de secundă. Cînd peștele se întoarse cu fața spre el, sîngele îi îngheță în vine. Un rechin-ciocan! Unul dintre cei mai uriași răpitori submarini! El, ihtiologul, să nu-l recunoască?!... De la cap, spre ambele părți, pornea o proeminență orizontală. În spatele capului, pe trunchi, erau doi ochi mari, bulbucați. Deodată se aprinseră de o strălucire verde ca de piscică. Groaza îl cuprinsese pe Poleakov. Dînd cu disperare din înotătoare, se avîntă spre suprafață.

Sufocîndu-se, fără a putea măcar să mai scoată un cuvînt, făcu semn spre apă lui Berdanov și Nikodîmov, care îl trăgeau în barcă.

— Un rechin-ciocan! găii el, smulgîndu-și masca.

— Nu se poate! Aștia nu trăiesc în Marea Neagră! De abia spusese aceasta Berdanov, că la suprafața apei se arătară o aripioară ascuțită și o parte din spinarea uriașului pește.

Nikodîmov sări înspăimîntat către celălalt bord. Barca se clătîină foarte tare. Rechinul descrise în jurul bărcii un cerc, apoi un al doilea, un al treilea, pe urmă un al patrulea... Lăsa impresia că se va învîrți astfel la nesîrșit.

— Uită-te la coada lui! șopti Poleakov. Asta nu-i un rechin. Rechinii au coada verticală, iar coada acestuia e orizontală, ca la balenă...

— Atunci ce-i?

— Nu știu... Straniu... Un astfel de pește nu e cunoscut în ihtiologie.

Între timp, bizara viețuitoare continua să descrie rotocoale, imposibilă, ca și cum n-ar fi intenționat să atace barca. Aripioara sa, umedă, ieșind din apă, reflecta o lumină trandafirie. Poleakov îl apucă deodată de mină pe Berdanov.

— Am impresia că nu-i o ființă vie.

— Cee?!

— Privește mai atent...

Aripioarele și coada uriașei făpturi fusiforme erau cu totul imobile. Stăteau fixe, într-o anumită poziție. Era absolut de neînțeles cum se mișca monstrul. Aplecîndu-se spre apă, Poleakov auzi un zgomot foarte slab, ca și cum în apropierea bărcii ar fi lucrat un mic motorăș. Sunetul venea de la „rechin”.

— Auziți ? Năzdrăvănia asta-i de acolo...

— De unde ?

— De pe racheta marțiană, care a amerizat aici.

— Ei, asta-i prea de tot !

— Priviți ! Priviți ! strigă Nikodimov, arătînd spre mare.

Dinspre bordul drept se apropiau de barcă încă doi „rechini“.

Berdanov aruncă în treacăt o privire spre țărmul îndepărtat : se putea ajunge pînă acolo înot ? Poleakov, în aparență liniștit, privea fără să se miște spre „rechin“. Nikodimov se făcu alb ca varul.

În clipa aceea, unul dintre „rechini“ se vîri sub barcă. Se auzi o lovitură puternică și toți trei zburară, rostogolindu-se în apă.

Ultimul lucru pe care îl reținu Berdanov fu chipul lui Nikodimov, desfigurat de spaimă și durere: zburînd, una dintre vise îl lovide în cap.

...Cufundîndu-se în apă, Berdanov văzu alături de el contururile reclare ale unui „rechin“. Răpitorul deschise botul uriaș și inginerul simți că este apucat de picioare și absorbit. Se aruncă într-o parte. Prea tirziu ! Fălcile „rechinului“ se strinseseră ușor pe mijlocul lui și îl înghițeau treptat. Încă o clipă, și ele se închiseră cu zgomot peste capul său. Inima lui Berdanov bătea gata să-i sară din piept. Simțea că înghițitura de aer pe care o trăsese în plămîni îi mai ajungea doar pentru cîteva secunde. În ochi îi scînteiau cerculețe roșii. Pierzîndu-și aproape cunoștința, ridică puțin capul și trase aer în piept. Instinctiv respiră adînc...

„Ce-o mai fi și asta ?“ — îi trecu prin cap.

În interiorul „rechinului“ era aer. Nu-i venea să creadă, totuși respiră repede și des, ca după o fugă ce-i sleise puterile.

Pipăi corpul „rechinului“. Era tare și rigid ca metalul.

Fără voie își amînti cuvintele lui Poleakov : „Asta nu-i o ființă vie“... Profesorul avea dreptate.

În jur era un întuneric absolut. Un motorăș nevăzut duduia regulat. Deci „rechinul“ plutea. Dar încotro ? De sus coborî ceva rece pe obrazul lui Berdanov. Pipăi cu mîna — o membrană subțire. Întinse mîna înainte — altă membrană. În spate — la fel. Membrana nevăzută îl înfășura din toate părțile. Se pomeni ca într-un sac. Respiră tot mai greu. Berdanov încercă să rupă foița cu mîinile, dar nu reuși. Deși subțire, era totuși solidă.

Trecură cîteva minute, și atmosfera din sac deveni sufocantă și fierbînte.

Prizonierul apucă membrana cu dinții și mușcă din ea, deschizînd astfel un mic orificiu. Cu degetele rupse în continuare pelicula și scoase capul din sac. Putea să respire mai ușor.

Deodată simți cum corpul „rechinului“ se lovi de ceva tare. Din cauza inerției fu aruncat înainte. Fălcile „rechinului“ se deschiseră pe neașteptate, Berdanov zări în fața lui o lumină și primi din spate o lovitură ușoară, care-l azvîrli afară din Lotul „fiarei“.

Căzu în apă. Membrana cea subțire îi incurca mișcările. Zvircolindu-se, dădu de ceva tare și se ridică în picioare.

În clipa aceea simți că cineva îl atinge de umăr. În spatele său stătea profesorul Poleakov, cufundat pînă la piept în apă.

— Ei, cum e cu ipoteza mea ?
— Care ?
— În legătură cu marșienii. Sintem doar în nava lor, în adîncul mării !

- Așa crezi ?
— Fără nici o îndoială.
— Dar unde-i Nikodimov ?
— Nu știu...
— Pe dumneata tot... „rechinul“ ?
— Tot...

Berdanov privi în jur. Se găseau într-un compartiment mic și întunecos din rachetoplan. Pe pereți, două luminoare aruncau o lumină palidă. Podeaua acelei despărțiri se afla la un metru sub apă. Poleakov își ajută prietenul să se elibereze de membrana ce-l înfășura. Pe neașteptate, se auzi o lovitură la bordul stîng. În perete se deschise o breșă, prin care pătrunse un puternic șuvoi.

— Trapa..., explică pe scurt Poleakov, trăgîndu-l deoparte pe Berdanov.

Prin orificiul care lăsa să intre apa se arătă botul „rechinului“. Peștele mecanic pătrunse în încăperea lor pînă la jumătatea corpului, închizînd astfel, ca un dop, drumul șuvoiului. Fălcile se deschiseră și dintre ele căzu înăuntru un om înfășurat și el într-o peliculă transparentă.

— Nikodimov ! exclamă Poleakov, aruncîndu-se în ajutorul acestuia. „Rechinul“ mecanic se trase înapoi și în compartiment pătrunse apa din nou, dar numai o secundă. Capacul circular de metal al orificiului se închise, oprind șuvoiul.

Nikodimov zăcea fără cunoștință. Fața îi era însîngerată ; lovitură vislei îi slîșiasie pielea capului. Berdanov și Poleakov sfîrtecară membrana rigidă, îl ridicară pe Nikodimov pe brațe, susținîndu-l deasupra apei. Poleakov puse urechea la pieptul lui și ascultă.

— Trăiește ! Uite, în colț e un planșeu uscat. Să-l ducem acolo. Fii atent. Acum trebuie să-i punem ceva sub cap.

Berdanov adună sacii de peliculă, din care tocmai se eliberaseră, îi scutură și făcu din ei un fel de pat moale pentru Nikodimov. Apoi își rupse cămașa în fișii lungi și cu lașa confecționată ad-hoc îi legă rana. Nikodimov gemea.

— Din păcate, nu putem să-i ajutăm mai mult...

Amîndoi se așezară pe marginea planșeului, căuțînd să nu-l tulbure pe Nikodimov. Compartimentul rachetoplanului părea o criptă metalică ferecată, din care nu exista ieșire. Berdanov îl privi pe Poleakov, care se gîndea și el probabil la situația creată. Observînd uitătura lui Berdanov, Poleakov spuse încet :

— Și totuși trebuie să existe o ieșire. Fără îndoială că încăperile rachetoplanului comunică între ele. Să căutăm cu atenție. Ce crezi ?

— Și eu cred la fel. Pe mine mă frămîntă însă altceva : Ce facem cu Nikodimov ? Privește-l... Încă nu și-a revenit.

Nikodimov gemu. Respira cu gura uscată și larg deschisă.

— I-ar trebui puțină apă, răspuse Poleakov, dar de unde s-o luăm? Poate că marțienii nici nu beau un asemenea lichid. Fie, se hotărî el deodată, hai să cercetăm locul. Nu prea am chef să intru din nou pînă la piept în apa rece, dar ce-i de făcut...

Coborîră de pe înălțimea pe care stăteau și începură să pipăie cu atenție pereții.

— Profesore! chemă Berdanov. Vino aici! Uite ce aduc rechini-roboți.

El ținea în mînă un sac de peliculă plin de apă. Înăuntru se zbătea un pește mare. Curînd mai găsiră cîteva săculețe. În ele erau pești mari și mici, crabii, pietre, raci, scoici, meduze, probe de nisip din fundul apei, bucățele de lemn, cioburi de sticlă, fritturi de metal ruginit — într-un cuvînt, tot ce se poate găsi în mare și pe fundul ei.

— Am impresia că rechini-roboți colectează toate acestea pentru ca marțienii să le poată studia.

— Și noi facem parte din colecție, zimbi amar Berdanov, dar poate că-i spre bine. Vom li studiați și astfel ne vom întîlni cu marțienii. Înseamnă că trebuie să existe o ieșire de aici!

Drept răspuns la cuvintele lui, din colțul îndepărtat al încăperii se auzi geamătul lui Nikodimov. Întorcîndu-se, văzură că deasupra planșeului s-a deschis o trapă mare ce dădea în compartimentul de alături, care era luminat puternic. Rănitul Nikodimov dispăruse de pe planșeu.

— Marțienii dumitale l-au furat în timp ce noi priveam peștii! exclamă Berdanov. Acum au să vadă primul om. Pentru ei, el este o sălbăticiune. Probabil că nici nu-și dau seama că e rănit!

Cei doi săriră pe planșeu și începură să lovească cu pumnii în trapa care se închisese. Sunetul surd al loviturilor se stîngea, trapa însă nu se deschidea.

— Trebuie să ne cruțăm forțele, spuse Poleakov, așezîndu-se pe podea. E greu să ghicești ce se va întîmpla cu noi mai departe.

Pe neașteptate, se aprinse o lumină strălucitoare. Părea că o răspîndea întregul plafon.

Cei doi prieteni se ghemuiră cu spinările de perete, privind cu atenție la neobișnuitele schimbări survenite. Din apă, de pe fundul încăperii, se ridică încet o plasă metalică. Iat-o cum a rămas în întregime suspendată în aer, s-a inclinat, vibrînd mărunt și des. Săculețele de peliculă cu pești, raci și probe de nisip alunecară spre planșeu chiar la picioarele lui Berdanov și Poleakov. De sub podea se arătară cîteva labe metalice, dotate cu cîte două degete, care, cu o mare agerime, ajutîndu-se una pe alta, adunară într-un singur minut toate obiectele de pe plasă, pînă la ultimul. Labele scurte și avidे dispărură sub planșeu tot atît de neașteptat cum se iviseră.

Berdanov se clătîna. Simți că ușa trapei de care el se sprijinea cu spinarea se deschide încet spre despărțitura alăturată. Privi într-acolo. Prin crăpătura dintre trapă și perete străbătea o rază de lumină.

— Privește! îl trase pe Poleakov de mînă, arătîndu-i usa căscată.

Ambii se năpustiră spre trapă. Aceasta se deschise încet, fără zgomot. În culmea bucuriei, dădură buzna în încăperea de alături, dar

se opriră în prag. În a doua cameră strălucea o lumină albastră-verzui atît de intensă, încît ai fi putut citi o carte fără nici o greutate. Acolo nu se vedea pic de apă. Un email alb și neted acoperea pereții. Indată le sări în ochi curățenia deosebită a compartimentului, de-a lungul căruia se înșiriau în rînduri dese, aproape atingîndu-se unul de altul, dulapuri albe și înalte, închise ermetic. În partea dreaptă a fiecăruia se zărea cîte un ochi mic de sticlă.

Poleakov nu mai putu răbda, se apropie de primul dulap și privi înăuntru prin ghemuleț.

— Ehe! Dar asta-i un preparator! Uită-te: Mecanismele secționază peștii prinși.

Labe metalice cu cîte două degete apucau dintr-un fel de ladă unul după altul obiectele găsite de rechini-roboți și, la intervale regulate, le așezau într-o sferă mare și albă. Unele dintre obiectele de aici intrau apoi în conducta străvezie din dreapta, iar celelalte — în cea din stînga. Iată, labele au apucat un crab mare, aliat într-un sac de membrană, și i-au dat drumul în sferă. După cîteva secunde, crabul, prins de un jet de apă, trecu prin conducta din dreapta în dulapul alăturat.

— Se pare că este o sferă analizoare automată, care selectează lucrurile găsite, își dădu părerea Poleakov. Cred că aici este folosit sistemul memoriei electronice. Ea compară obiectul cu tot ce-a fost pînă la el. Ce nu-i folositor sau este asemănător cu alte lucruri deja triate se aruncă. Exemplarele noi se îndreaptă spre colecție. E bine gîndit! Și cu ce precizie lucrează!

În dulapul alăturat, crabul fu prins de alte mîini și virît la juțea într-o casetă. Trecu mai pușin de un minut, și din ea ieși un perfect cub de gheață, în interiorul căreia se găsea crabul.

— Oho! L-au congelat de viu!

— Și încă împreună cu apa în care a fost prins, adăugă Poleakov. Acum e clar de ce rechini-roboți își înfășoară prada într-o membrană. Asta le dă marșienilor posibilitatea să studieze nu numai viețuitoarea respectivă, ci și mediul în care a trăit.

— Și pe noi ne-ar fi așteptat aceeași soartă..., se cutremură Berdanov.

Privind în dulapul alăturat, profesorul Poleakov se minună:

— Așa înțeleg și eu colecție!

Pe rafturile dulapului, într-o perfectă ordine, erau înșiruite cuburile de gheață, înăuntru cărora se aflau animale și pești congelați. Erau aici și crabi negri, și creveți străvezii, și scoici. Cîteva rafturi erau ocupate de asemenea cuburi. Prin stratul de gheață se vedeau scrumbii, chefalii, stavrizii, caș de mare, hamsii și alți locuitori ai Mării Negre. La nevoie, acest dulap ar fi putut adăposti și un gigantic rechin albastru dacă astfel de animale s-ar fi găsit în Marea Neagră.

— Deștepti, marșienii! exclamă profesorul Poleakov. În curînd o să aibă tot atîtea cunoștințe despre Marea Neagră cîte avem și noi. În starea asta, exponatele se pot păstra sute de ani.

Deodată Berdanov începu să dea din mîini, chemîndu-l pe Poleakov și arătîndu-i ceva pe podea. Acolo se vedea, un șir de mici pete roșii ce duceau pînă la ușa compartimentului.

— Ce e asta, după părerea dumatăle ?

Poleakov ingenunche și privi cu atenție petele.

— Singe ! conchise, privîndu-l pe Berdanov. Crezi că este singele lui Nikodimov ? întrebă imediat, cu toate că inginerul nu-și exprimase încă părerea.

Urmele de singe duceau în interiorul compartimentului. Ele îi conduseră spre cel mai îndepărtat dulap. Aici se întrerupea șirul de pete.

— Dar unde o fi el ?

Berdanov aruncă o privire prin ochiul transparent al dulapului și sări imediat înapoi. În interiorul rece al dulapului, pe o masă strălucitor de albă, zăcea corpul nemișcat al lui Nikodimov, acoperit cu o pătură semitransparentă. Mîinile îi erau întinse nefiresc de-a lungul corpului, capul era lăsat pe spate, nasul se ascuțise, obrajii îi erau trași.

De abia apucară Poleakov și Berdanov să se uite la el, că masa cu trupul întins pe ea se clătină și coborî încet sub podea. Canaturile albe se închiseră. Dulapul se goli.

→ L-au congelat ca pe un exponat !

— Atunci de ce nu ne-au congelat și pe noi ?

— Poate că le trebuie numai un singur exemplar sau poate că nu ne-a venit încă rîndul.

Berdanov căzu pe gînduri.

— În cazul asta, întîlnirea cu marțienii dumatăle nu făgăduiește nimic bun. În încăperea asta cu dulapuri-frigidere vom muri pur și simplu de foame, apoi ne vor transforma și pe noi în mumii de gheață.

— Pe cît se pare nu vom mai reuși să-l salvăm pe Nikodimov, se încrunță Poleakov.

Cei doi prieteni făcură înconjurul compartimentului, cercetînd toate ungherele. Berdanov observă o ușă, o pipăi, simți într-o parte butonul care o manevra și-l apăsă. Ușa se deschise încet, lăsînd liberă intrarea spre încăperea vecină.

— Profesore ! Repede, aici ! Au uitat să deconecteze sistemul de dirijare al acestei uși.

Toți pereții din camera alăturată erau ocupați cu tablouri de comandă înalte și vopsite în cenușiu. Privirile începură să le joace din cauza mulțimii de luminițe multicolore, comutatoare, manșe și butoane. Ușa se închise în urma lor fără zgomot.

— Din lac în puț ! mormăi Berdanov. Am fost din nou închiși. Acum vom trăi printre butoane. Să nu te miști ! Și nu cumva să te atingi de ceva !

— De ce ești nemulțumit ? se miră Poleakov. O fi cum o fi, totuși cunoaștem pe îndelete rachetoplanul.

Penftru Berdanov, ca inginer, acest compartiment era mai interesant decît cel anterior. Cercetă cu atenție tablourile de comandă.

— Aceste geamuri mate nu-ți amintesc și dumatăle de ecranele televizoarelor ? Aș vrea să știu ce rost au aici ?

Privi un șir de butoane și apăsă pe unul dintre ele. Pe un ecran se aprinse imediat o lumină albăstruiă. Apoi apără imaginea colorată a părții din spate a aeronavei.

— Ce faci? se indignă Poleakov. O singură mișcare neatentă și sărim în aer!

Berdanov începu să ridă.

— Oare îți închipui că ei sînt capabili să întreprindă un zbor interplanetar și n-au fost în stare să prevadă un blocaj obișnuit pentru cazul unei greșite declanșări a butoanelor? Te increditez că din punct de vedere ingineresc, aceasta ar fi cu totul de neconceput. Să nu-ți închipui că marșienii sînt mai puțin prevăzători decît noi.

— Atunci, apasă pe butonul următor!

Pe ecran apără imaginea părții superioare a rachetoplanului. Ascuțit, cu un vîrf foarte mare și proeminent, el amintea de un inorog din basme. Unele luminoase din partea superioară erau aprinse. Acolo exista viață. Toate aparențele indicau că tocmai acolo se găseau marșienii.

— Privește..., șopti Berdanov nedezipindu-se de ecran.

De vîrfurile rachetoplanului se apropiau șase siluete în costume de scafandru. Trăgeau după ele o plasă plină cu pradă. În apropierea vîrfului se deschise o ușă. Unul după altul, stăpînii rachetoplanului intrară în navă.

— Ai observat? Au cite două mîini și două picioare, spuse Poleakov. Ai văzut?

— Eu am văzut, dar și ei și-au dat seama că-i urmărim, replică Berdanov. De la tabloul de comandă, noi am aprins reflectoarele rachetoplanului.

— După toate probabilitățile, cu ajutorul acestor butoane putem cerceta rachetoplanul nu numai pe dinafară, ci și pe dinăuntru, presupuse Poleakov. Hai să încercăm...

În momentul acela, o mină grea căzu pe umărul lui Berdanov. Acesta se întoarse și rămase înmărmurit. În fața lui stătea un marșian înalt, îmbrăcat într-un solid scafandru metalic. Prin cupola transparentă de pe cap nu i se putea vedea fața, deoarece era înfășurată într-o țesătură cenușie, impenetrabilă. Doi ochi mari, albaștri îl țineau pe Berdanov.

Primul și-a venit în fire Poleakov.

— Noi sîntem de acolo, de pe țărni! Pe unul dintre noi l-au congelat aici.

— Așteaptă, profesore, îl întrerupse Berdanov. Doar ei nu înțeleg limbile pămîntești...

Și arătă marșianului trei degete. Acesta privea la el mirat și clătină din cap că n-a priceput. Berdanov ridică încă o dată trei degete, îndoi unul și arătă către sine. Marșianul înțelese. Înclină capul. Berdanov îndoi al doilea deget și-l arătă pe Poleakov. Marșianul dădu iar din cap. Al treilea deget, Berdanov nu-l mai îndoi, ci, întorcîndu-se înspre ușă închisă ce dădea în compartimentul cu frigider, indică într-acolo. Marșianul se îndreptă spre ușă, o deschise cu o mișcare ușoară a mîinii și, făcînd un gest, îl invită pe Berdanov să-l urmeze. Inginerul se apropie de dulapul în care împreună cu Poleakov îl văzuseră pe Nikodîmov

congelat și arată marțianului cel de-al treilea deget. Acesta privi prin gemulețul de sticlă, văzu dulapul gol și se întoarse la cei doi însoțitori ai săi, care rămăseseră în prag. Nici Poleakov, nici Berdanov nu auziră ce au discutat între ei marțienii. Costumul gros de scafandru nu lăsa să răzbată nici un sunet. Desigur, înăuntru erau radioemitoare. Privind încă o dată în dulapul-frigider, marțianul îl luă de braț pe Berdanov și Poleakov și îi duse după el. În fața lor, ca la un semn al unei baghete magice, se deschideau toate ușile compartimentelor. Împreună trecură în partea superioară a rachetoplanului și ajunseră într-o încăpăre în care părea că locuiește cineva.

Marțianul se așeză pe un pat moale, prins în perete, își scoase de pe cap cu mișcări rezezi casca transparentă, își dezbracă costumul de scafandru, își desfășură de pe corp și de pe față țesătura calduroasă de lână și spuse într-o perfectă limbă rusă:

— De ce stați în picioare? Așezați-vă!

Berdanov și Poleakov rămăseră stupefiați. Înaintea lor se afla un bărbat tânăr, de vreo treizeci și doi de ani. Acesta își trecu mâna peste obrazul obosit și repetă:

— Haideți, așezați-vă.

Poleakov se așeză, dar în același timp întrebă:

— Cine sînteți?

— Oameni sovietici ca și voi, răspunse obosit „marțianul” cu ochi albaștri.

Poleakov se înfurie.

— La ce bun toată această nebunie? De ce l-ați congelat pe Nikodimov? De ce ne țineți aici atîta timp în neștire?

— Serioja! se adresă „marțianul” cu ochi albaștri unuia dintre tovarășii săi. Explică-le totul. Eu mă duc să mă culc. Sînt sfîrșit de oboseală.

Cu aceste cuvinte, se cățăra cu greu în patul de sus și imediat adormi.

Cel care fusese numit Serioja se așeză pe locul rămas liber.

— Degeaba v-ați năpuslit așa asupra lui. A coborît astăzi de cîteva ori la o enormă adîncime. Tocmai ne-am întors dintr-o expediție submarină.

— Dar unde ne găsim, la urma urmei?

— Vă rog să nu vă neliniștiți, totul este în regulă, răspunse Serioja. Dumnezeuastră ați nimerit pe un rachetoplan experimental, care este încercat înaintea unei călătorii pe Venus. Echipajul nostru a și făcut cîteva zboruri în jurul Pămîntului. Acum punem la punct o amerizare pe altă planetă.

— De ce amerizare?

— După presupunerile unor savanți, planeta Venus este acoperită de la un capăt la celălalt de un ocean. Nu este exclusă amerizarea.

— Și „rechini” voștri?

— Sînt cercetași electronici, care ne vor procura exponatele, iar acum sînt și ei supuși probelor.

— De ce ne-au înșălăcat și pe noi ?

— Dumneavoastră sînteți vinovați. V-ați îndepărtat prea mult de țărîm. Noi eram în acest timp în afara navei. Dumneavoastră ați avut de-a face cu roboții-colectorî și cu roboții-sanitari.

— Dar ce-i cu Nikodîmov ?

— Lui i s-a dat primul ajutor. Se află în compartimentul-izolator și acum e în afara oricărui pericol. Va mai rămîne la noi cîteva zile, apoi îl vom trimite pe țărîm. Dumneavoastră va trebui să părăsiți rachetoplanul nostru fără el.

Un tînăr înalt se apropie de cel ce vorbea și-i puse mîna pe umăr.

— E timpul ? îl întrebă Serioja.

Acesta înclină din cap drept rîspuns.

— A sosit după dumneavoastră o șalupă de grăniceri, spuse Serioja. Să mergem...

...A trecut o jumătate de an. Într-o dimineață, profesorul Poleakov deschise, ca de obicei, numărul proaspăt al gazetei. Îi sări în ochi un titlu scris cu litere mari :

Comunicatul agenției TASS despre sosirea unei rachete cosmice sovietice pe Venus

Poleakov parcurse în fugă textul comunicatului :

„...Cu patruzeci de zile în urmă, o rachetă cu echipaj pe bord a părăsit Pămîntul... Astăzi, la orele 5,33 de minute și 21 de secunde, ora Moscovei, racheta a atins suprafața planetei Venus... Echipajul se simte excelent... Legătura radiofonică cu echipajul este ținută încontinuu... Au început cercetările științifice“...

Profesorul Poleakov nu citi mai departe, căci își aduse deodată aminte de comandantul cu ochi albaștri, apoi de Serioja cel îndesat... Și-i închipui pe Venus și murmură ca pentru sine :

— Ei, și ce-i cu asta... Nimic extraordinar...

*Traducere de CORNELIA și DAN LAZARESCU
după revista „Tehnika Molodioj” nr. 1/1960.*

CIOCANUL ELECTRONIC

I

Cannant deschise scrisoarea și citi: „Dragă prietene. Aducătorul acestei scrisori este un bun cunoscut de-al meu. Familia lui a suferit o mare nenorocire. Tatăl, un fermier sărac, a murit subit anul trecut. În urma acestei lovituri, soția lui, mama mai multor copii, a paralizat și este ținută la pat probabil pînă la moarte. Familia se compune din șapte oameni. Aducătorul acestei scrisori este fiul cel mai mare și deci cel care întreține toată familia. Numele lui este Fred Alixon. Mi-am amintit că tu voiai de mult un ajutor de nădejde în munca ta. Dacă-l vei lua să lucreze în laboratorul tău, nu numai că vei avea un asemenea ajutor, dar vei face o faptă cu adevărat bună. Uităm atît de des cele scrise în evanghelie despre ajutorul aproapelui! Te îmbrățișez, bătrîne. Al tău, credincios prieten, August“.

— Și așa, Fred, dumneata ai traversat tot continentul ca să lucrezi cu mine? îl întrebă Cannant pe tînărul înalt, blond, puțin adus de spate, cu niște ochi mari albaștri și cu o frunte bombată de pe care tînărul își dădea din cînd în cînd la o parte părul aproape alb.

— Da, domnule profesor. Am fost sîtuit astfel de prietenul dumneavoastră, August Schröder.

— Bine. Și ce intenționezi dumneata să faci?

— Tot ce-mi ordonați. Nu mă tem de nici un fel de treabă.

— Ce studii ai?

— Din păcate, nu prea multe. Am terminat anul trei la facultatea de științe naturale. N-am putut continua din lipsă de mijloace materiale, și...

— Da, da...

Cannant își fixă privirea într-un punct și, timp de cîteva minute, își frecă bărbia.

— Ce mai face August? întrebă el în cele din urmă.

— Mulțumesc, bine. Continuă să colecționeze mărci.

— Dar cu sănătatea cum o duce ?

— Deocamdată nu se plînge. Este adevărat că uneori, mai ales primăvara și toamna, îl cam supără inima.

— Inima, zici ?

— Da, răspuse Fred. Și tatăl meu a murit tot de inimă.

Cannant începu să se plimbe prin cameră tușind și mîngîindu-și bărbia. Se opri lingă Fred, privindu-l cu ochii lui ușor înlăcrimați :

— În regulă. Te iau la mine. Te iau pentru că te recomandă cel mai bun prieten al meu. Nu mie să-mi mulțumești, ci lui.

— O, domnule profesor ! Fred făcu un gest brusc spre Cannant pentru a-i strînge mina. Bătrînul, cu părul cărunt și bogat care-i cădea pînă la gulerul alb ca zăpada, se trase speriat înapoi.

— Nu, nu..., rosti el grăbit ridicîndu-și mîinile pînă la înălțimea buzunarelor de la piept ale hainei. Ți-am spus doar să-i mulțumești lui August.

Tinărul se intimidă, nu știu ce să facă cu mîinile-i lungi și neîndeminate, le mișcă o clipă prin aer și în cele din urmă le viri în buzunarele pantalonilor.

Amîndoi tăcură cîteva minute. Fred privi ciudata instalație de lingă ei. După aspect semăna cu niște tuburi scurte, băgate unul în-tr-altul și înfășurate într-un material negru, izolant. Observînd expresia feței lui Fred, Cannant îi spuse :

— În fond, dumneata știi cu ce te vei ocupa ?

— Trebuie să recunosc că nu, răspuse tinărul și zîmbi cu un aer vinovat.

— Instalația asta la care te uiți dumneata se numește accelerator liniar, spuse Cannant.

— Aha. Așadar, cu aparatul acesta sînt accelerate particulele nucleare ?

— Da, în măsura în care electronii pot fi numiți particule nucleare.

— Este un accelerator de electroni ? întrebă Fred.

Cannant dădu din cap afirmativ și, ocolînd tuburile înfășurate în negru, puse în funcțiune instalația. Pe panoul de marmură se aprinse un bec roșu. Incepu să se audă pompa de vid.

— Acum trebuie să trecem puțin în altă cameră. Energia electronilor accelerați este de aproximativ 5 milioane de electron-volți. Ei ajung în exterior trecînd din camera acceleratorului prin placa subțire de aluminiu ; aci creează un cîmp puternic de raze gama. Or, aceste radiații sînt periculoase.

Profesorul și proaspătul său asistent ieșiră repede din laborator și trecură în camera alăturată, închizînd etanș ușa grea, căptușită cu foaie de plumb.

Cannant se așeză la birou și începu să frunzărească printre hîrtii, pîrînd că uitase cu totul de noul venit. Fred privea stingherit în jurul

său. Într-un colț al camerei se aflau așezate pe măsuțe un microscop metalografic și un microproiector. Lângă ușă era un mare safeu din fier nevopsit, înalt de peste un metru și jumătate, cu pereții groși de cel puțin zece centimetri.

— Va trebui să înveți să lucrezi cu ciocanul electronic, spuse în cele din urmă profesorul Cannant.

— Ciocanul electronic?! se miră Fred.

— Da. Bineînțeles că este o denumire figurativă. Intrucitva, ea redă totuși ideea de bază. Metalul se poate forja și cu ajutorul electronilor. Da, da, și se poate chiar spune că dumneata ai nimerit într-o fierărie a secolului atomic, iar eu sint fierarul acestei fierării.

Cannant zîmbi șiret, mijindu-și ochii.

— Foarte bine, dacă doriți, voi fi cu multă plăcere calfa dumneavoastră, replică Fred zîmbind și el.

— În regulă, întâi însă va trebui să înțelegi ideea de bază. Dumneata știi de ce se forjează metalul?

— La această întrebare, cel mai bine ar putea răspunde un fierar al viitorului, constată Fred timid.

— Înseamnă că nu știi. Nu-i nimic, am să-ți spun eu. Bineînțeles, pe scurt. Restul vei citi singur. Metalul este supus forjării nu numai pentru a i se imprima forma dorită, ci și spre a i se da unele proprietăți importante. Cînd prelucrăm metalul cu lovituri de ciocan, creăm la suprafața lui un strat de o densitate mai mare, care dă rezistență piesei. Are loc o creștere a rezistenței materialului.

— Înțeleg, spuse Fred.

— Forjarea metalului se poate face cu succes pînă la o anumită limită. Dacă se depășește această limită, în metal apar fisuri din cauza eforturilor interioare.

— Imi imaginez.

— Acestea sint criterii exterioare. Este mult mai important însă ce se întîmplă în interiorul metalului supus forjării. Știi ce se întîmplă în interior?

Fred dădu categoric negativ din cap:

— Nu, nu știu.

— Forjarea schimbă structura cristalină a metalului. Atomii metalului se apropie unul de celălalt. După forjare se formează un strat mai dens decît restul masei. Acest strat dă rezistență metalului.

— Pricep.

— Pentru astăzi de ajuns cu teoria. Eu plec, mă du să mînc, iar dumneata așază-te aci pe locul meu și citește asta.

Cannant îi întinse lui Fred o carte cu titlul: „Schimbarea structurii metalului prin forjare“.

— Bine, o voi citi, răspuse Fred.

— Mă întorc după vreo două-trei ore. Dacă vrei să pleci, cheia

o găsești în broască. La parterul institutului este omul de serviciu și i-o lași lui.

Fred dădu afirmativ din cap și se așeză la biroul profesorului.

După ce ușa se închise în urma lui Cannant și pașii lui nu se mai auziră, Fred mai răsfoi încă câteva minute cartea. Apoi o puse deoparte și începu să examineze biroul la care era așezat. Trase mai aproape călimara elegantă, un bronz aurit pe un soclu de marmură. Sub călimară, o gaură mare străpungea tăblia mesei. Era un orificiu fără formă regulată, făcut cu un instrument neascuțit. În toate părțile se vedeau bucățele de lemn. În jurul orificiului erau așchii mai mici.

După ce termină de examinat biroul, Fred se ridică încet, ascultă atent și făcu cîteva pași prin cameră. Se apropie apoi de safeu și, la început ușor, apoi din toate puterile, trase de clanța ușii. Safeul era încuiat. În momentul în care Fred trăsese de clanța, din interiorul safeului se auzise un zgomot ca un șuierat și niște trosnete. Fred făcu un uriaș salt lateral și-și șterse fruntea asudată, apoi se apropie din nou de safeu și iar trase de clanța, dar tot fără nici un rezultat.

II

Ceașca rotundă de crom era prinsă într-un dispozitiv special fixat pe un ax rotativ. Cînd axul se rotea ceașca primea o mișcare oscilatorie în sus și în jos, la stînga și la dreapta, descriînd în spațiu o traiectorie complicată.

— La fel cu epiciiul lui Platon, observă Fred uitîndu-se la obiectul care se legăna în toate direcțiile. De ce este necesar acest lucru ?

— Este necesar pentru ca fasciculul de electroni să prelucreză întreaga suprafață, răspunse Cannant. Dacă electronii vor forța metalul tot timpul în același loc, acesta se va încălzi instantaneu pînă la alb și în cele din urmă se va topi. Acest lucru nu este admisibil.

— Ați spus că energia electronilor este de 5 milioane de electron-volți ?

— Da, Fred. Și această energie este capabilă să schimbe poziția atomilor metalici din rețeaua lor cristalină. Atomii de metal se apropie unul de celălalt, și suprafața prelucrată capătă o densitate mare. Exact același fenomen care se petrece la forjarea metalului cu ciocanul. Dacă distanța obișnuită dintre atomii de crom este de aproximativ 3 angström¹, după prelucrarea cu ciocanul electronic această distanță se va micșora pînă la o zeceime de angström. Îți dai seama ce înseamnă asta ?

Fred nu înțelegea.

¹ Angström — Unitate de măsură a lungimilor. 1 angström = 0,00000001 cm (n. l.)

— Densitatea materiei este invers proporțională cu cubul distanței dintre atomi. Nu este greu să-ți dai seama că după forjarea electronică densitatea materialului crește de peste 1.000 de ori. Dacă greutatea unui centimetru cub de crom este de 7 grame, greutatea unui centimetru cub de crom forjat va fi de peste 7 kilograme.

— Oho! exclamă Fred. Aproape aceeași densitate cu a materiei stelare. Se spune că densitatea materiei unor aștri este fantastic de mare. Un cubuleț dintr-o asemenea materie cântărește citeva tone.

— Exact. Acest lucru se datorește comprimării nucleelor atomice.

— Dumneavoastră vreți să reproduceți materia stelară?

Cannant se apropie de generatorul de impulsuri și conectă tensiunea.

— Hai să ieșim; acum va începe prelucrarea electronică a metalului.

Cannant și Fred trecură în camera cealaltă, lăsând în urma lor generatorul care urla. Forjarea electronică a ceștii de crom începuse.

— Vreți deci să reproduceți materia stelară? repetă Fred întrebușnându-l.

Cannant se așeză la birou și privi timp îndelungat în ochii ajutorului său, apoi spuse:

— Tinărul meu amic, sarcina cea mai importantă nu este reproducerea materiei stelare. Toată activitatea mea este îndreptată spre rezolvarea unei probleme deosebit de importante din domeniul opticii aplicate.

— Cum? Din optică? se minună Fred. Și eu, care credeam că vă ocupați de metalurgie pură.

— Nu. Tot ce fac este necesar pentru altceva. M-am hotărât să construiesc un gama-microscop.

— Un gama-microscop?! repetă Fred.

— Da, gama-microscop. El va ajuta oamenii să poată vedea atomii sau poate chiar electronii.

— Glumiți, domnule profesor, spuse neîncrezător Fred.

— Nicidecum. Microscopul obișnuit se bazează pe folosirea razelor de lumină cu o lungime de undă cuprinsă între 400 și 700 de milimicroni. Cam acestea sînt dimensiunile minime aproximative ale obiectelor care pot fi studiate cu aceste raze. Există microscopul care folosește raze ultraviolete. Cu ajutorul lor se pot vedea obiecte ale căror dimensiuni sînt de zeci de ori mai mici. Cu cît dimensiunile corpurilor microscopice pe care dorim să le cercetăm sînt mai mici, cu atît lungimea de undă a luminii trebuie să fie mai mică.

Dimensiunile atomului sînt de aproximativ un angström, ceea ce corespunde razelor gama.

— Dar cum veți reuși să le focalizați, cum le veți obliga să se supună legilor opticii geometrice? Asta-i doar imposibil!

— Este posibil, ripostă Cannant. Pentru aceasta este necesar să ai un material din care să realizezi, după cum bine ai sesizat, dispozitivul de focalizare pentru raze gama. Nu este greu să-ți dai seama că acest material trebuie să aibă o densitate uriașă, adică distanțe foarte mici între atomi. Dacă distanțele între atomii acestui material vor fi mult mai mici decât lungimea de undă a razelor gama, acestea se vor reflecta așa cum se reflectă lumina într-o oglindă obișnuită.

— Aha! Vasăzică de aceea vă ocupați dumneavoastră de forjarea electronică a metalelor...

— Da.

— Asta e ceva grozav! Și reușiți?

— Aproape, răspuse Cannant. Uite, privește această diagramă.

Cannant îl conduse pe Fred lângă un perete pe care era atârnată schema microscopului cu oglindă.

— Aici sînt reprezentate trei oglinzi sferice, iar ăsta este viitorul condensator parabolic în al cărui focar vor fi concentrate razele gama. Imaginea se formează pe un ecran luminescent.

— Toate astea-s într-adevăr foarte simple, spuse Fred. Bineînțeles, cu excepția obținerii materialului pentru confecționarea oglinzii parabolice care să reflecte razele gama...

— În această problemă ne ajută ciocanul electronic.

După un minut de tăcere, parcă gîndind cu voce tare, Fred zise:

— Dacă se poate realiza un asemenea material, înseamnă că se poate construi un proiector de raze gama...

— În ce scop? sări Cannant. Sprîncenele cărunte îi erau încruntate.

— Ar fi un proiector ideal de raze ale morții, dorit de alita timp...

— Ce?! Raze ucigătoare?

Profesorul se ridică în picioare și se uită aspru la ajutorul său, care continuă:

— Ei da. S-ar putea construi o mare oglindă parabolică, în focarul ei fiind fixată o sursă de radiații gama, de pildă o bucată de cobalt cu greutatea atomică 60. Nici chiar în spatele unui zid de piatră nu va mai fi posibil să te ferești de acțiunea unui asemenea proiector.

— Nu-mi plac asemenea discuții, Alixon! îi reteză scurt Cannant. Alungă-ți, te rog, ideile astea din cap. Interzic în mod categoric ca în laboratorul meu să se preocupe cineva de aparate aducătoare de moarte.

Bătrînul făcu cîțiva pași prin cameră.

— S-au mai făcut încercări pentru a tolosi munca mea în acest scop. N-au reușit și cred că nici de acum înainte nu vor reuși.

Cu aceste cuvinte, Cannant părăsi încăperea. Din „fierăria electronică“, Fred auzi zgomotul manetei comutatorului: profesorul Cannant oprise ciocanul electronic. După cîteva minute se întoarse ținînd în mînă ceașca de crom prelucrată. Deschise safeul și o ascunse înăuntru, apoi părăsi încăperea fără să spună un cuvînt.

III

— Dumneata, Fred, știi acum ce și cum trebuie făcut. Eu voi pleca pentru vreo două zile și te însărcinez pe dumneata să prelucrezi acești paraboloidi de crom. Vom avea nevoie de ei pentru condensatorul viitorului microscop. Te rog însă ca imediat ce termini prelucrarea să-i bagi în safeu și pînă cînd mă întorc să nu te atingi de ei. Ai înțeles?

— Da, domnule profesor.

Pe figura lui Fred trecu rapid o umbră abia perceptibilă. Se uita la seful său:

— Imi lăsați cheia de la safeu?

— Desigur. Ține seama că aceste oglinzi parabolice sînt deosebit de prețioase. Ți-aduci amînte că mi-ai vorbit de razele morții? Ei bine, aceste oglinzi sînt foarte potrivite pentru acest scop. Dacă Ministerul de Război al țării noastre ar ști că noi le avem, nu s-ar zgîrci la bani ca să le obțină. De aceea, repet, imediat ce termini de confecționat o oglindă, ascunde-o sub cheie. Uite și cheia.

Cannant întinse asistentului său cheia safeului. Fred o luă cu amîndouă mîinile și o duse la piept.

— Mai e ceva, continuă Cannant. Dacă întîmplător ți se sparge vreuna dintre oglinzi, găsești în biroul meu semifabricatele de crom și poți repeta experiența.

— Se sparg? întrebă mirat Fred.

— Da, uneori se sparg. După forjarea electronică, se întîmplă destul de des să devină casante. Așadar, totul e clar?

— Da, totul. Voi face așa cum ați spus.

După această discuție, Cannant se mai învîrti cîteva minute prin laborator, examinează atent toate aparatele și instalațiile și în cele din urmă se opri în ușă.

— Insist. Fiecare oglindă pe care o confecționezi închide-o imediat în safeu. Este foarte necesar acest lucru, înțelegi? Dacă nu vei face așa...

— Cum vă închipuiți așa ceva, domnule profesor!? exclamă Fred. Voi face totul așa cum ați spus.

— Atunci, succes! La revedere.

Abia apucă profesorul Cannant să părăsească încăperea, că Fred și sări la acceleratorul liniar. Fixă oglinda parabolică de crom și conectă ciocanul electronic. După 40 de minute repetă operația cu cel de-al doilea paraboloid, apoi cu al treilea, cu al patrulea, cu al cincilea... Lucră pînă noaptea tîrziu; pe masă stăteau gata șapte oglinzi parabolice, reflectoare de raze gama.

— Măgar bălrin! șopti dușmănos Fred ca pentru sine. Ce idiot! În sfîrșit, voi căpăta pentru această lucrare ceea ce mi se cuvine. Cum de n-a reușit Bright ăsta pînă acum!

După ce termină lucrul, Fred deschise safeul și începu să examineze conținutul.

— Ce bestie vicleană! șopti el. A distrus tot ce a făcut pînă acum! N-au rămas decît cioburile.

Intr-adevăr, în safeu nu era nici o oglindă întreagă. Pe cele patru rafturi erau împrăștiate doar cioburile mărunte ale fostelor oglinzi sferice și parabolice.

Fred puse în safeu cinci oglinzi și două le băgă în buzunar. Erau grele, îi trăgeau pantalonii în jos.

Incuie apoi safeul și părăsi laboratorul.

Se opri la restaurantul „Sirena” și formă repede un număr de telefon.

— Keiser? Noroc, bătrîne. Sper că ai la tine carnetul de cecuri. Vino urgent să-ți primești marfa. Da, da. Nu pricep cum de n-a reușit Bright. Mai simplu ca orice! Mi-a dat singur totul în mină. Ce? Totul e prevăzut. Mi-a spus că unele pot deveni casante și să se spargă. Astea sînt în regulă. Vino mai repede că altfel rămîn fără pantalonii. Sînt grele ca niște bombe. Ce? Bine, deocamdată sînt de acord cu avansul. Restul după încercare? O.K. Te aștept deci la restaurantul „Sirena”.

Keiser nu intră, ci năvăli pe ușă.

— Te felicit, fericitul! îi șopti el la ureche lui Fred și-i strînse mîna.

— Grozav l-am jucat pe pacifistul ăsta învechit! Ei, ce zici? se laudă Fred.

— Elegant. Nu înțeleg cum ai reușit atît de repede. Bossul este extaziat. Unde sînt?

Fred se uită atent primprejur; restaurantul era gol. Scoase apoi cu grijă una, apoi și cealaltă oglindă parabolică.

— Ieși cu paralele!

Keiser îi întinse cecul. Fred văzu cifra și pe figură i se înlipări un zimbet larg.

— Am telefonat acum la minister, șefului. Miine le va duce el personal la un poligon special pentru încercări. Dacă totul e în regulă, suma asta se înmulțește cu cinci. Uite și scrisoarea de garanție.

— E în regulă, spuse Fred și-i dădu prietenului său amîndouă oglinzile. Nu uita să-i spui șefului că mai trebuie să primesc și pentru că știu cum se fac chestiile astea. În curînd va trebui doar ca armata să fie înzestrată cu această nouă armă, nu? Eu sînt în stare să pun la punct producția lor în serie.

— Se înțelege, spuse Keiser. Acest lucru n-a fost pierdut din vedere. Acum, hai să bem cîte ceva și apoi să mergem pe la casele noastre. E timpul să te culci. Miine doar te așteaptă o zi de muncă științifică din cale afară de intensă. Două oglinzi au ieșit prea casante și s-au spart. Ele trebuie făcute din nou. Nu-i așa?

Keiser și Fred izbucniră în ris.

IV

Cînd Cannant intră, Fred era la masa de lucru, trîntit pe fotoliu, cu picioarele întinse înainte, învăluit în fum de țigară.

— Salutare, tinere prieten, i se adresează vesel profesorul.

— Ah, șeful! Ați venit? Cum vă mai simțiți?

— Mulțumesc bine. Chiar foarte bine. Dar dumneata?

— Totul e în ordine. Sint cam obosit. Aceste oglinzi blestemate...

— Dar ce-i cu ele? întrebă Cannant zîmbind.

— Chestiunea aceea asupra căreia m-ați prevenit dumneavoastră. Două dintre ele au ieșit foarte casante și s-au spart...

Cannant îl privi atent pe linăr, dădu din cap și spuse mîhnit:

— Mă așteptam. Tocmai în asta constă nenorocirea. Care o fi cauza? Ce să fac? Toată buba stă tocmai în faptul că sint atît de casante.

Fred se ridică și se apropie de profesor.

— Nu vă nelinișiți, am făcut altele noi, așa după cum mi-ați indicat dumneavoastră. În total șapte bucăți. Doriți să le vedeți?

— Da, desigur. Arată-mi-le.

Fred se apropie de safeu, întoarse cheia în broască și deschise larg ușa.

— Pofțiți, priviți.

Cannant se uită în interiorul dulapului. Cîteva secunde nu scoase o vorbă, iar apoi ridică o privire mirată spre Fred.

— Dar unde sint?

— Cum unde? Aici, iată...

Ultimul cuvînt îi rămase parcă în gît. Privi în interiorul safeului, dar nu văzu nici o oglindă. În locul unde fuseseră, raftul era acoperit cu un strat gros de praf metalic și cu cioburi. Se uită apoi spre profesor cu o privire prostilă.

— Erau aici...

Cannant zîmbi sub mustață.

— Ah! exclamă el cu amărăciune. Și cu astea s-a întîmplat la fel ca și cu celelalte două.

— Cu care? întrebă Fred în șoaptă.

— Ei, cu alea despre care mi-ai spus dumneata că s-au spart.

Cannant se depărtă de safeu și răsufală adînc.

— Bine că ai scăpat dumneata întreg, spuse el parcă într-o doară. Și asta deoarece ai respectat cu strictete instrucțiunile mele și le-ai închis în acest dulap imediat după confecționare.

Speriat, Fred porni după profesor, așteptînd explicații.

— Dacă n-ar apărea aceste îngrozitoare tensiuni interioare! zise Cannant cu amărăciune. De mult am fi construit gama-microscopul.

— Ce fel de tensiuni?

— Astea, datorită cărora oglinzile noastre sînt atît de casante și autoexplodează ca niște bombe brizante. Privește. Cannant dădu la o parte călimara de la marginea biroului și-i arătă gaura aceea diformă. Iată rezultatul primei mele experiențe. Am confecționat prima oglindă și am pus-o pe masă. A stat aici liniștită două zile și apoi a explodat. Schijele au trecut prin tăblia mesei. Din fericire, în momentul acela mă aflam în camera unde este acceleratorul liniar. Îți amintești că ți-am spus că chiar prin forjarea obișnuită a metalului suprafața lui fisurează cîteodată din cauza tensiunilor care apar? Același lucru se petrece și în cazul forjării electronice, numai că de data asta metalul nu numai că fisurează, ci explodează pur și simplu. După prima experiență mi-am procurat acest safeu. De ce să-mi risc viața? Nu-i așa?

Fred îndreptă spre Cannant o față palidă ca de mort cu ochii holbați de groază.

— Dar acum nu mai ai de ce să te temi. Principalul e că dumneata ai închis la timp în safeu oglinzile pe care le-ai confecționat. Te înțeleg. Îți închipui ce s-ar fi întimplat dacă nu mi-ai fi respectat instrucțiunile.

Cannant zîmbi binevoitor și-și bătu asistentul pe umăr.

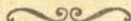
— Professore, mă simt cam prost, bolborosi în cele din urmă Fred. Permiteți-mi să mă retrag.

— Poftim, n-am nimic împotriva, spuse Cannant așezîndu-se la birou. Te poți duce acasă să te odihnești. În lipsa mea ai lucrat destul de bine, nu-i așa? Îți meriți odihna.

Fred își cuprinse capul între mîini și ieși în fugă din laborator. Cannant se uită batjocoritor în urma lui. Luă apoi o foaie de hirtie și începu să scrie:

„Dragul meu August. Iată că istoria și-a căpătat deznoadămintul ei logic. Acum un minut, „protejatul“ tău a fugit în panică. Eu cred că în momentul de față el depune deja toate eforturile pentru a obține un bilet de avion ca să zboare undeva în Chile sau în insulele Santa Crus. Altfel nu i-ar merge prea bine. E puțin probabil ca Ministerul de Război să-i ierte treaba asta. Moartea tragică a șefului secției de cercetări speciale, în urma explodării grenadelor brizante introduse în automobil, întimplare despre care cu siguranță ai citit în ziare, este un motiv suficient pentru a-l învinui pe Fred de activitate teroristă, diversionistă sau de spionaj în slujba vreunei puteri oarecare străine. Dar mă întrebi cum am aflat că Fred este un ticălos trimis la mine de clica militaristă. Foarte simplu. Cînd aceștia au compus scrisoarea aceea în numele tău, ei n-au ținut seama că tu ești un ateu convins. După cum se întimplă adesea, săvîrșind o mîrșăvie împotriva omenirii, stăpînii noștri oficiali se ascund în spatele evangheliei! Al tău, Cannant“.

*Traducere de RADU TUDOR
După „Znanie sila“ nr. 1/1960*

LEONARDO

Conversația noastră a început în timp ce placa lui Bernes se învîrtea pentru a șasea oară în acea seară. Pînă atunci îmi era cam peste mîna să mă apropiu de el; făcuserăm cunoștință odată, întîmplător și numai în treacăt. Ascultînd pentru a șasea oară cîntecul bătrînului celibatar, nu m-am mai putut reține.

Se pare că și el se plictisea. Cînd i-am oferit o țigară, se arătă foarte dispus să ieșim împreună pe balcon.

Simțînd nevoia să încep conversația, i-am pus prima întrebare care mi-a trecut prin minte.

— Dacă nu mă înșel, sărbătorita este sora dumneavoastră?

El îmi răspunse simplu:

— Da.

Iar apoi continuă:

— Dacă nu mă înșel, este prietena soției dumneavoastră?

Ne uitaram unul la altul și ne zîmbirăm cu înțeles.

El se dovedî un interlocutor foarte interesant, cult și inteligent. Era un om înalt, gras (poate chiar prea gras pentru cei 33—35 de ani ai săi), cu o barbă mică, blondă și îngrijit tunsă, cu ochi albaștri și pușin sașii; înfățișarea lui amintea de aceea a unui actor. Poate că această impresie era provocată de felul său de a vorbi: pronunța fiecare cuvînt foarte clar, aș spune chiar foarte reliefat.

Să-mi fie iertată comparația profesională, dar acest om nu era făcut după nici un fel de proiect tip. Pentru orice știa — și știa multe —, totdeauna avea în mod obligatoriu o părere proprie, părere care uneori era uimitor de justă, alteori însă destul de stranie, dar totdeauna originală și neapărat a sa. Aceste păreri categorice, fără drept de apel, la început mă iritau, deși el nu lindea niciodată să-si impună punctul de vedere. Pur și simplu n-avea nici un fel de îndoială că părerea lui este bună și i se părea totdeauna absolut normală și de la sine înțeles; de aci pornea și convingerea deosebită cu care își expunea întotdeauna raționamentele. Exact cu aceeași convingere, un copil poate arăta un tramvai, afirmînd că acesta este o casă; încercați să-l convingeți că ce numește el casă este de fapt tramvai!

Cînd în conversația noastră am început să vorbim despre arhitectură, Voronov (Kiril Vladimirovici Voronov era numele adevărat al meu) mă întreabă care anume clădiri au fost construite după proiectele mele. L-am enumerat cîteva case din împrejurimile Moscovei. Se încrunță, sfîrșindu-se parcă să-și amintească acele clădiri. Apoi spuse zîmbind:

— Făcînd o analogie între arhitectură și muzică, se poate spune că dumneata ai executat ceva în genul unui marș. Foarte monoton și cam... cu prea multe linii drepte.

N-am apucat să mă supăr. Voronov mi-a făcut cîteva observații concrete, cu care nu se putea să nu fi de acord. Se descurca ușor în arhitectură, poate chiar prea ușor pentru un nespecialist. Mi-am exprimat dorința să aflu care îi este profesiunea.

— Sculptor, îmi răspunse el, dar imediat se corectă: Fost sculptor.

— Fost ?

Nu-mi răspunse imediat. Pesemne că nu prea voia să vorbească despre acest subiect.

— Da, fost... Acum lucrez la Institutul de etnografie... Există aici un laborator de reconstituire plastică. În acest laborator...

Observîndu-mi nedumerirea, începu să rîdă:

— Nu știi ? Reconstituirea plastică înseamnă redarea înfățișării după forma craniului. Metoda lui Aleksei Alekseevici Grigoriev... Reconstituirea înfățișării exterioare a oamenilor morți de multă vreme. În laboratorul lui Grigoriev lucrează fel de fel de oameni: medici, biologi, antropologi... și sculptori.

— Dar, totuși, de ce fost sculptor ?

Voronov răspunse parcă fără să vrea:

— Unii consideră că arta este incompatibilă cu autenticitatea documentară. Aceștia sînt de părere că reconstituirea plastică ar fi, chipurile, un meșteșug. Aceștia sînt cei care m-au categorisit... fost.

Stîlnește țigara, luă alta, pe care mai întîi o frămîntă între degete și apoi o aprinse; toate aceste operații le săvîrșește cu mișcări foarte precise, grațioase și calculate.

— Reconstituind înfățișarea pe baza craniului, spusei eu, dumneavoastră trebuie să reușiți să o obțineți așa cum a fost ea în realitate. Trebuie să creați o copie cît mai exactă a realității trecute, nu-i așa ? Cînd începeți lucrul, dumneavoastră nu știți nici măcar cum va arăta figura pe care o veți obține. Rezolvarea, o rezolvare perfect determinată, o indică știința ! Ce mai rămîne atunci sculptorului ? Desigur că reconstituirea plastică nu este un meșteșug, dar...

Mă întreprupse:

— Asta-i părerea dumitale ?

După trei pahare de vin, eram într-o dispoziție foarte pașnică. N-aveam chef de ceartă.

— În definitiv, mă adresai eu lui Voronov, reconstituirea înfățișării după craniu se utilizează doar și în criminalistică. Povestîți-mi ceva... așa...

— Te pasionează detectivii ? întreabă el zîmbind.

— Din păcate...

— Îmi pare rău, dar nu știu nimic. După cite-mi amintesc, Grigoriev nu a lucrat niciodată pentru criminaliști. Dar, dacă dorești, îți voi arăta ceva.

— Îmi veți arăta sau îmi veți povesti?

— Îți voi arăta. Eu locuiesc aici, cu două etaje mai sus. Dacă dorești...

Craniile și tot ce este legat de aceasta nu reprezintă cel mai plăcut subiect pentru o conversație. Dar perspectiva de a asculta pentru a șaptea oară, pentru a opta oară și poate chiar pentru a zecea oară cîntecul bătrînului celibatar mă atrăgea și mai puțin.

M-am declarat de acord.

Pe scară era o lumină slabă, care abia licărea.

— Ce zici ce iluminare? mi se adresa Voronov. Pentru un regizor ar fi un vis.

Pe scară am dat peste un tînăr și o fată, care, după toate aparențele, nu se prea simțeau deranjați de lumina cea slabă.

Îmi este greu să spun ceva despre apartamentul lui Voronov. Învoind dezordinea, aprinse lumina doar în cea de-a treia cameră. Aici era un atelier ori un cabinet de lucru ori, mai curînd, și unul, și celălalt. Avea două ferestre mari, acoperite cu storuri; pe peretele opus erau așezate pe etajere sculpturi de bronz și ipsos, bustul unui gardist roșu, un grup de copii cu porumbei.

Masa frumoasă, în stil clasic, încărcată cu cărți nu se prea armoniza cu rafturile grosolane de lemn, fixate în pereți. Într-un colț era o lucrare începută în marmură și acoperită neglijent cu o bucată de pînză. Era bustul unei fete și, după cum mi s-a părut, tocmai al fetei pe care o întîlnisem pe scară.

— Nu-i terminat? l-am întrebat pe Voronov.

— Fleacuri! răspunse el indiferent și trase pinza pe deasupra. Apoi, scuzîndu-se parcă, adăugă: Este o vecină. L-am început și, din lipsă de timp...

N-am întrebat mai mult.

— Sculpturile acestea obișnuite nu sînt interesante, continuă el. Am o singură reconstituire plastică.

Abia acum, uitîndu-mă cu atenție, am observat într-un colț un bust de bronz. Era așezat pe un dulăpior scund și sub bust erau trei cărți groase.

Ne-am apropiat. Era un cap de bătrîn: o frunte înaltă, chiar foarte înaltă, părul rar, dar lung, aproape pînă la umeri, o barbă ondulată, pieptănată îngrijit. Figura puțin prelungă, cu ochii apropiați, gura mare, nasul îngust, ușor acvilin mi s-au părut de la început cunoscute.

— Leonardo? l-am întrebat pe Voronov.

Îmi răspunse afirmativ printr-un semn cu capul.

Trebuie să recunosc că eram emoționat. Eram emoționat și în același timp deziluzionat. Prelucrarea aceea alit de fină a detaliilor, ca o lucrătură în dantelă, crea impresia de realitate și în același timp de

iluzie. Era suficient însă să nu te mai lași atras de detalii, și iluzia dispărea.

Văzusem de mai multe ori (bineînțeles în reproduceri) autoportretul lui Leonardo. Era doar o schiță, dar reda exact acea trăsătură pe care am considerat-o de la început ca fiind cea mai importantă la Leonardo, și anume înțelepciunea omului care s-a ridicat deasupra altor generații. Imaginea lui Leonardo da Vinci, omul care a avut o existență fantastică, mi s-a părut întotdeauna, chiar independent de autoportret, ca fiind ceva cu totul deosebit. Acest specific însă nu-l vedeam în sculptura lui Voronov. Desigur că asemănarea cu autoportretul era de netăgăduit. Leonardo creat de Voronov era însă un om obișnuit. Mai mult încă, era un om foarte obosit, bătrîn, aproape nefericit.

— Ia loc! îmi spuse Voronov, oferindu-mi un fotoliu.

După ce m-am așezat, Voronov aprinse două becuri fixate în pereți, de o parte și de alta a sculpturii. Lumina era atât de puternică, încît pentru un moment am închis ochii. Cînd i-am deschis...

La început mi s-a părut că bustul fusese înlocuit. Era același, și totuși altul. Fasciculul puternic de lumină ștergea detaliile. Înainte ele acopereau principalul, acaparau privirea. Acum, prelucrarea aceasta extraordinară a detaliilor nu mai sărea în ochi, era doar ghicită, simțită. Expresia feței, tot ce era mai important, ieșea acum în evidență atât de clar, cu o precizie care mă uimea.

Îmi vine greu, chiar imposibil să redau în cuvinte acea expresie. Sculptura are graiul ei, care nu este întotdeauna traductibil. Fericirea și nenorocirea, sau nu, fericirea mărețată și nenorocirea cea mai amară, triumful și suferința, știința și ignoranța — toate acestea se contopeau în această expresie. Nu este bine spus că se contopeau. Nu se contopeau, ci apăreau una după alta. O asemenea determinare ar putea fi considerată pentru o sculptură ca neverosimilă. Dar nu exagerez. Expresiile feței se perindau pe dinaintea mea. S-ar putea ca acest lucru să fie explicabil prin aceea că, în timp ce examinam bustul, îmi schimbam poziția. Se poate să-mi fi oprit privirea cînd pe o porțiune din figură, cînd pe alta, cuprinzînd pe rînd cîte ceva din acest tot.

Oricum ar fi, expresia figurii lui Leonardo se schimba. Afirm acest lucru și nu mi-e frică că par caraghios. Repet, probabil că totul se explică prin fenomene fizice simple. Aceste fenomene au fost posibile, deoarece sculptorul reușise să treacă pragul care desparte arta de ceea ce are doar aparența ei. La urma urmei, există în artă ceva care nu poate fi divizat în elemente, care nu poate fi analizat în mod obișnuit!

Leonardo nu mi se mai părea acum un om obișnuit, obosit și bătrîn. Totul rămăsese: și vîrsta, și oboseala. Oboseala nu era însă ca în viața de toate zilele, părea altfel, ca și cînd omul acesta ar fi privit departe, înainte, iar secolele cu bucurii și necazuri erau susținute de umerii lui. Dar vîrsta... Așa mi-l închipuiam pe Leonardo, nici mai tînăr, nici mai bătrîn.

Trebuie să spun că nu arăt decît principalul. Tot ce era mai clar în bustul lui Leonardo. Unele lucruri le simțeam nedeslușit, cum era,

de exemplu, forța. Nu existau la această sculptură acei umeri puternic dezvoltăți, cu care sculptorilor le place să-și împodobască operele. Era însă ceva în poziția capului, în conturul buzelor, ceva în care se ghicea forța.

De undeva, dintr-o parte, auzii vocea lui Voronov :

— În anul 1516, în luna ianuarie, Leonardo a plecat în Franța... În ziua de 2 mai 1519, Leonardo a murit. A fost înmormintat lângă Amboise. După patru secole și jumătate, craniul lui Leonardo a fost deshumat și predat laboratorului nostru.

Figura creată după craniu este lipsită de expresie. S-ar putea spune că este media aritmetică a chipului omului. Dacă vrei, este chipul omului adormit. Nu este însă ușor să-l trezești. Metoda lui Grigoriev oferă sculptorului doar un chip brut, veridic din punct de vedere istoric. Acesta trebuie să capele viață fără a fi distrus și fără a i se schimba vreun amănunt. Aci începe arta. Artă, cu literă mare...

Leonardo a trăit 67 de ani. El a fost pictor, sculptor, a lucrat ca inginer-general în armata ducelui Borgia, a construit canale și fortărețe. S-a născut la Florența, a trăit la Milano, Veneția, Roma, a călătorit probabil prin răsărit. După cum am spus, a murit în Franța... Din această viață trebuia ales ceva important. Dar ce? Să-l înfățișez pe pictorul atîtor capodopere? Pe sculptorul care a creat colosala statuie ecvestră a lui Francesco Sforza? Pe savantul care și-a depășit cu secole contemporanii, înțelegînd că spațiul este infinit și că mișcarea este baza vieții? Sau poate pe curteanul mîndru, omul apropiat de Cesar Borgia, de Francisc I? Leonardo însă își lăsa tablourile neterminate, n-a terminat „colosul ecvestru“, și-a întrerupt pe neașteptate cercetările optice ca să scrie monografiile în probleme de botanică, își schimba protectorii, trecea dintr-un stat într-altul... Ce căuta? Cine a fost?... Spune-mi, ce exprimă figura lui Leonardo?

I-am împărlășit cum am putut impresiile mele. Probabil că ele n-au fost cele dorite de Voronov, deoarece, în timp ce mă asculta, se încruntă, apoi tăcu timp îndelungat.

— Știu eu, poate că așa e, spuse el aprinzîndu-și o țigară. (În seara aceea fumase mult.) Probabil, chiar așa este. Sînt mult prea strîns legat de această lucrare ca să pot fi obiectiv. Un an de cercetări, de îndoieli, de deziluzii, zeci de variante nereușite și, în slîrșit, acest ultim cap pe care l-am făcut într-o noapte. Am căutat cheia vieții lui Leonardo, o clipă în care să se intersecteze ca într-un focar toate liniile vieții lui, ale caracterului său... În noaptea aceea am fost sigur că am găsit acea cheie și acum... Nu știu. Cred că a rămas ceva în argilă, ceva care nu s-a transmis bronzului.

Începu să ridă încet, cu un ris răgușit :

— Să te conșunzi cu creația ta, nu spun așa artiștii? Înainte mi se părea că nu este altceva decît o exprimare pretențioasă. În noaptea aceea însă, înțelegi, este greu de lămurit... Mi se părea că m-am încurcat de tot. În gîndirea și în impresiile mele domnea haosul... Și știi

ce am făcut? Am luat o bucată de hîrtie și am început să-l descriu pe Leonardo. Dar ce fel de scriitor sînt eu!... M-am chinuit cu primele fraze. Pe urmă însă, fără să-mi dau seama, n-am mai reușit să scriu alt de repede cît aș fi vrut. Înțelegi, parcă auzeam vocea lui Leonardo... Impreună cu Leonardo vedeam fortăreața — niște forturi aproape dărimate, turnuri distruse pe jumătate, ambrazuri acoperite cu mușchi. Undeva în spate era un bătrîn șchiop, intendentul fortăreței. Bastonul bătea pietrele treptelor, mîncate de vreme... Înțelegi? Eu scriam probabil prost, dar procesul scrierii mi-a ordonat gîndurile, mi-a clarificat ideile. A fost ca un fel de trambulină. Ultima frază a rămas neterminată; am pus mîna pe argilă...

Slinse energic mucul de țigară în scrumieră.

— Ați păstrat cele scrise? l-am întreat eu.

Se apropie făcut de raif, scoase o foaie de hîrtie și mi-o întinse.

Era un scris straniu, mic, destul de citeț și în același timp parcă zbura, puternic înclinat spre dreapta.

„...Paznicul se înclină respectuos în fața inginerului general. Un pas înapoi, un pas greoi, cu piciorul șchiop, care nu se îndoaie... și se înclină încă o dată. Asta este pentru titlul de «Mare apropiat al familiei». Așa este numit Leonardo în documentul întărit cu sigiliul ducelui Borgia. Încă un pas înapoi și încă o înclinare. Asta este probabil ca semn de mulțumire că inginerul ducelui, venit să inspecteze fortărețele din Piombino, a fost indulgent, foarte indulgent... (ștersături).

Este o prostie să numeri de cite ori se înclină... Leonardo se întoarce brusc. Trage flămînd în piept vîntul de mare, sărat.

Din turn se vede departe. El însă privește jos, acolo unde se termină stîncile și încep valurile. Valurile sînt îndirjite. Își înclină spinările abrupte, cu coama înspumată, și spală pietrele. Saltă înebunite parcă și sar risipind picături argintii de spumă.

N-a mai pictat niciodată marea. Față de jocul viu de lumină și umbră de pe crestele valurilor, penelul cu culori este fără vlagă. În fața adîncimii transparente, care pare că soarbe și topește mîi și mîi de nuanțe de culori, pensula artistului rămîne neputincioasă. Pictorul Leonardo era covîrșit de măreția mării...

Degetele lungi și subțiri alunecă peste crenelurile aspre ale turnului. Se înserează. E răcoare. Numai piatra mai păstrează puțină căldură, dezmiardarea zgîrcită a zilei de primăvară. Pietrele sînt bătrîne. Ca un sculptor răbduriu, soarele și vîntul au săpat în această piatră riduri adînci, cicatrice nevindecabile ale timpului.

Temîndu-se să nu piardă ultima rază de lumină a zilei, Leonardo scoate o coală de carton din buzunar. Privirea pătrunzătoare a artistului se îndreaptă din nou asupra liniilor precise ale desenului. Da, totul e corect... Trebuie numai să deschizi robinetul și vei putea respira ușor și liber sub apă. În rezervor există suficient «alilo» pentru ca

omul să rămână pe fundul mării atâta timp cât va rezista fără hrană... (ștersături).

Un simplu desen, dar el exprimă puterea omului asupra mării.

— Asupra mării? întrebă valurile cu voce surdă.

— Asupra mării? repetă încet vântul.

Leonardo își îndreaptă privirea spre marea ce devine din ce în ce mai neagră. El să fie acela care a pronunțat aceste cuvinte?

E liniște; valurile obosește dezmiardă drăgăstos stincile. Marea e nestatornică, ca și domniitorii. Peste două zile îl va vedea pe Cesar. Mina lacomă a ducelui va tremura primind mica foaie de carton. Acela care stăpânește marea cirmuiește lumea.

Inginerul-general se uită la pinza înclinată, ca o pată albă, aruncată la întâmplare pe întunecimea întinderilor de apă. Corabia înaintează nădră, ca o pasăre de pradă; vântul o poartă spre rada portului. Iluzorie măreție, căci omul poate merge pe fundul mării, iar proiectilul aruncat de o mână invizibilă poate străpunge fundul corăbiei! Apa va năvăli prin spărtură, iar oamenii vor țipa îngroziți pînă la nebulie...

Ce-i pasă lui de suferințele altora? Răul care nu-l atinge pe el valorează tot atît cît valorează binele dacă acesta nu-i folosește lui. Dar cîtă vreme poți gândi așa? La vîrsta de cincizeci de ani e greu să te mai înșeli pe tine însuși. La cincizeci de ani omul știe să gîndească. Dar la ce să se gîndească? Această coală de carton trebuie să fie dată: o creație atît de grandioasă nu trebuie să rămînă necunoscută. Ea trebuie să deschidă poarta, închisă pînă acum pentru om, poarta spre lumea vegetației verzi-ruginii a mării. Și nu e vina lui dacă prin această poartă deschisă vor năvăli suferințele altora. Da, se vor scufunda corăbiile. Vor pieri oameni. Este oare prea puțină suferință pe Pămînt? Acum va mai fi încă una...

Trece în partea cealaltă a turnului. De aci nu se vede marea. Aci totul este simplu, obișnuit. Sunete cunoscute sting neliniștea suifetească, neînțeleasă.

La o fereastră, trei soldați se înjură. Se aud zarurile care se ciocnesc între ele. La altă fereastră se văd niște umbre. Servitoarea cea grasă a intendentului ride în hohote, țîpînd cu o indignare prefăcută.

Dalele de piatră răsună din nou sub picioarele inginerului-general. În fața lui se cascadează din nou prăpastia neagră a mării. În spate, Italia... (ștersături). Fie ce-o fi: descoperirea sa o va dăruii Italiei. La cincizeci de ani e greu să te înșeli singur.

— Italia? zîmbi el amar. Italia nu există. Milanul este împotriva Romei... Toți împotriva tuturor. Nu Italiei, ci lui Cesar îi trebuie coală de carton...

De trei ori s-a suît intendentul pe treptele tocite și de tot atîtea ori a făcut cale-ntoarsă, neîndrăznind să se apropie de omul încovoiat, cu pelerină de inginer-general.

«Marele ales al familiei» a coborît abia dimineața. Ochiul lui indiferenți și reci nu exprimau nici un fel de îndoială. Hotărîse...»

— Hotărîse ?

Voronov, care pînă atuncî se plimbase în lungul și în laturile camerei, se opri. Privind ochii de bronz ai lui Leonardo, spuse :

— Nu, în acea noapte el nu hotărîse nimic. Pînă să ia o hotărîre au mai trecut încă opt ani.

— Ce hotărîre ?

Voronov cocoloși ambalajul de hîrtie în care nu mai avea țigări și-l aruncă. Glasul cu care vorbi îi păru lui însuși straniu, de parcă ar fi fost al altcuiva :

„Cum și de ce nu scriu despre sistemul meu de a sta sub apă atîta timp cît se poate rezista fără hrană? Am renunțat din pricina nemernicilor care ar utiliza acest sistem pentru a ucide în adîncul mării, pentru a sparge fundul corăbiilor, pentru a le scuînda împreună cu oamenii de pe ele...”

— Dar crede-mă, nu trebuie să iei toate acestea ca absolut autentice. Gîndurile nu se pot reconstitui după particularitățile craniului... Atît independentul cel șchiop, cît și noaptea aceea petrecută în turn sînt plămuite de mine sau, mai exact, așa mi le-am închipuit eu. Toate celelalte însă sînt adevărate. În mai 1502, din însărcinarea lui Borgia, Leonardo a inspectat fortificațiile de la Piombino. Răposatul profesor Ruben Abgarovici Orbeli considera că acolo a inventat Leonardo dispozitivul său de scafandru.

— Dar acele cuvînte ? „Cum și de ce...”

— Însemnările s-au păstrat pînă în zilele noastre. Este vorba de așa-numitul manuscris din Leichester. Un document extraordinar, nu-i așa ? Toată viața sa, Leonardo s-a străduit să supună marea ; acest lucru a fost demonstrat în mod precis prin lucrările lui Orbeli. Toată viața ! În cele din urmă a creat scafandru. De altfel, „alițo” este mai degrabă aer comprimat. Nu-i întîmplător faptul că printre invențiile lui Leonardo se găsește și un aparat pentru determinarea densității aerului... Cu acvalungul¹ modern se poate rămîne sub apă 30—40 de minute. Leonardo însă scria : „...atîta timp cît se poate rezista fără hrană”. Vă dați seama ce înseamnă asta ? Să renunți la o astfel de invenție era o adevărată tragedie ; și totuși Leonardo a renunțat. El a renunțat din cauza oamenilor și pentru oameni... Invenția lui nu a căzut în mîinile acelora care, în interesul lor personal, ar fi pus-o în slujba războaielor sîngeroase. După un an, Leonardo scria : „Războiul este una dintre cele mai smîntîle nebunii omenești”... Pictorii îl socotesc pe Leonardo pictor, savanții îl socotesc savant, inginerii, inginer. El însă n-a fost nici una, nici alta. Sau, mai exact, el a fost și pictor, și savant, și inginer. Dar mai presus de orice, el a mai fost ceva... Asta am vrut eu să redau... Dar iată... Să mai fumăm totuși o țigară.

Ne-am aprins țigările. Voronov mergea prin cameră, trăgînd din țigară. Îl priveam pe Leonardo. Acum nu-mi mai puneam problema cum

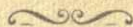
¹ Acvalung — echipament modern de scafandru independent, cu butelii de oxigen (n. t.).

a reușit sculptorul să redea această gamă complexă de sentimente. Nu-mi mai puneam nici problema ce anume predomină în această gamă. Nu este oare tot una dacă este fericire sau amărăciune? Nu este oare tot una dacă este entuziasm, înțelegere sau voință? La fel cum cele șapte culori ale spectrului suprapunându-se dau lumină albă, tot așa și simțămintele omenești, contopindu-se, au dat naștere la ceva deosebit, care încălzea bronzul prin lumina sa mingiitoare.

Pictor, savant, inginer? Da, desigur. Dar mai presus de toate, Om.

Toate laptele redată în această povestire sînt plămuite de autor.

Traducere de RADU TUDOR
după revista „Znanie sila” nr. 1/1960.

Dragi cititori,

Redacția colecției vă pregătește noi lucrări de anticipație originale și traduse, care vor fi pentru voi adevărate surprize.

Abonați-vă la colecția „Povestiri științifico-fantastice” și recomandați-o prietenilor voștri pentru a ne ajuta astfel s-o răspîndim cât mai bine.

Citiți începînd din numărul viitor al colecției romanul științifico-fantastic

TURNEUL DE PRIMAVARA

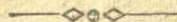
de Horia Matei

Marele maestru internațional Martin Dacosta, care a cîștigat turneele de șah de la Rio de Janeiro, Chamonix și Stockholm, este oare identic cu escrocul, spărgătorul de grevă și trișorul Dick Martin?

La șah se poate trișa? Figurile care evoluează pe tabla cu pătrățele albe și negre nu se pot măslui ca zarurile și cărțile de joc. Și atunci...?

Cine este autorul misterioaselor emisiuni radiofonice, detectate din direcția vest-nord-vest, de la 1.500 km? Dar financiarul Richard Cabral, care trece cu ușurință de la promisiuni ademenitoare la amenințări, ce rol joacă în această afacere?

Iată cîteva din întrebările pe care și le pun Anton Ciuperceanu, secretarul Federației noastre de șah și prietenii săi, ziaristii Dinu Romanescu, Trude Hartmann din Berlin și Filippo Nardi din Milano, cu care cititorii noștri vor face cunoștință în romanul „TURNEUL DE PRIMAVARA” de Horia Matei.

Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Științei „I. V. Stalin”

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiunile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PRETUL 1 LEU